

Zpráva ze zahraniční cesty do Spolkové republiky Německo v rámci projektu Zlepšení inkluze při výuce zahradnictví CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000291

Název akce:	Zahraníční cesta v rámci klíčové aktivity KA:03 Mobilita pedagogických pracovníků
Místo:	SRN: Braniborsko – Postupim, Berlín
Datum:	18. – 21. 6. 2018
Účastníci:	Z. Portych, M. Hamata, J. Hermová, H. Jurášová, E. Podroužková

Zahraníční cesta, uskutečněná v rámci projektu Zlepšení inkluze při výuce zahradnictví, byla podstatou KA:03 Mobilita pedagogických pracovníků. Cílem cesty bylo seznámit se se zkušenostmi s inkluzí v německých školách, které jsou zaměřeny na zahradnictví, případně mají v nabídce vedle jiných oborů obory zahradnické, a na základě získaných poznatků se následně pokusit přenést německé zkušenosti do výuky a aktivit ve školním roce 2018/2019. Rovněž bylo cílem seznámit se rámcově se školními vzdělávacími programy.

Pondělí 18. 6. 2018

První den strávili účastníci cesty dopravou do Caputhu, kde bylo předem zajištěno ubytování. V podvečer byl navštíven park v obci Caputh, který patří mezi menší pruské královské parky v Braniborsku. Údržba zeleně a trávnickových ploch, na rozdíl od místního královského zámku, není v dobrém stavu, sadové úpravy nejsou odborně udržovány. Účastníci se zajímali o možnosti zaměstnávání zahradníků s odlišným mateřským jazykem.

Úterý 19. 6. 2018

Program začal v úterý dopoledne, kdy se účastníci přesunuli do Werderu. Předběžně byla domluvena prohlídka Oberstufenzentra Werder. Adresa: Hoher Weg 15014542 Werder. Ředitel školy: Thiel, H.

Tato škola má dvě centra – jedno ve Werderu, druhé v Gross Kreuz. Spolupracuje s řadou velkých i malých podniků v regionu, tzn. má velice rozvinutý duální systém vzdělávání, který umožňuje vzdělávání nejen mládeže, ale i dospělých. V případě dospělých je možno doplnit si vzdělání bez velkých problémů, protože studium neznamená vysoké finanční náklady, neboť student má studium rozdělené na praktickou a teoretickou část a za „praxi“ dostává odměnu, dospělý může využít i dosavadní zaměstnání, pokud souvisí se studovaným oborem. Údajně až dvě třetiny mladých lidí začínají svou profesní cestu přes duální systém.

Jak jsme se dozvěděli z rozhovoru s panem Thielem /při prohlídce exteriéru školy a skleníků/, někteří studenti se objevují i opakovaně a rozšiřují si kvalifikaci. Z českého pohledu je zajímavý vysoký podíl cizinců, pro které jsou především určeny Berufsfachschule G a Berufsfachschule Gplus. První směr je určen pro žáky bez kvalifikace a trvá jeden rok. Druhý typ je pozoruhodný, jedná se o Grundladenbildung, tedy “základní vzdělání” – hlásí se do něho řada azylantů, doba vzdělávání jsou

dva roky. Cílem je naučit se základy jazyka a orientovat se v pracovních oborech. I zde platí, že se jedná o duální systém.

Fachschule /odborná škola/ umožňuje studium řady tříletých oborů, např. ovocnářství, zelinářství, floristika, zahradní a krajinné stavby, ale i hřbitovní zahradnictví či péče o koně (specializace dokonce i na penziony či domovy pro koně!) a zvířata, dají se absolvovat i obory týkající se prodeje automobilů ... Zvláštností centra je možnost absolvovat po desáté třídě tříleté Berufliches Gymnasium, jehož ukončení maturitou umožňuje studium na vysoké škole. Jinak jednotlivé obory končí jako u nás závěrečnými zkouškami částečně písemnými, částečně ústními a praktickými. Jak bylo později řečeno i na Peter Lenné Schule, velice často se opakují ročníky a v některých oborech u zkoušek na první pokus neuspěje až 60% účastníků...

Největší rozdíl proti českým školám je obecně vysoký podíl „praxe“, nižší počet předmětů a s výjimkou gymnasia nepříliš velký důraz na teoretickou znalost němčiny. Cizí jazyky se vyučují – nejvíce angličtina či technická angličtina, dále francouzština a ruština.

Co se týče inkluze, získali jsme tyto informace. Cizince /OMJ/ při větším počtu zařadí do speciální třídy. Problémy jsou občas s docházkou a vztahy, pro nás překvapivě, mezi Němkami a cizinkami. Některé obory mají tzv. zkušební dobu (tři měsíce až půl roku), ta se samozřejmě netýká jen cizinců, kdy má škola možnost po zjištění schopností a vyhodnocení chování a přístupu k práci (získání bodů) se rozloučit s daným jedincem. Třídní asistenti nebývají, spolupráce s rodiči je obtížná (neumějí často jazyk). Možnosti pro další studium jsou vcelku velké, ale problémem je často jazyk.

Středa 20. 6. 2018

Na třetí den cesty byla naplánována návštěva Botanické zahrady v Berlíně. Botanischer Garten und Botanisches Muzeum v berlínské čtvrti Dahlem vznikly v letech 1897-1910 a patří berlínské universitě. S rozlohou 43 ha a asi 22 000 druhů rostlin se jedná o největší zahradu v Německu, jejíž součástí je i skleník. Účastníci absolvovali velice podrobnou prohlídku. Jednali jsme s paní Sabine Webner a zajímali jsme se o strukturu zaměstnanců se specializací na péči o sbírky v botanické zahradě.

Čtvrtek 21. 6. 2018

Čtvrteční program spočíval v návštěvě Peter Lenné Schule – Oberstufenzentrum Natur und Umwelt; Staatliche Fachschule für Gartenbau Berlin, kde jsme jednali z vedení školy s panem Stephanem Alker a Andreasem Rolfes. Po přivítání a velice podnětné a dlouhé debatě s několika pracovníky školy jsme absolvovali podrobnou prohlídku interiéru a exteriéru školy.

Základní informace o škole. Škola je jedinou školou svého oboru pro oblast Berlín a přilehlé okolí. Vzhledem k svému environmentálnímu programu ne právě jednoduše obhájuje postavení mezi školami, výukové programy /a finance/ schvaluje několik ministerstev. Škola se podílí na studentských programech typu Erasmus, Leonardo. V současné době spolupracuje s jednou českou školou, spolupracovala i se SZŠ Mělník.

Obory: Projektování (největší zájem, asi 60% studentů, 90% chlapců), Floristika, Ovocnářství, Produkce zeleniny, Produkce trvalek, Zahradnictví, Školkařství, Hřbitovní zahradnictví, Rozvoj a zachování životního prostředí.

Dále škola nabízí několik odborných kurzů, např. chovatelství a následné vzdělávání na úrovni Bc. Pořádá i kurzy na doplnění odborného vzdělání, případně na dokončení plného povinného vzdělání.

Lze studovat i dva obory současně, v nabídce označeno jako duální studium. Ve škole lze získat i maturitu (předpoklad pro studium na vysoké škole), ale na webu škola upozorňuje, že v žádném případě ne „turbo“ způsobem. **Učitelé:** vzhledem k počtu studentů s OMJ má škola trochu problém, s některými učiteli se museli rozloučit, další se musí kvůli inkluzi vzdělávat. **Celkový počet studentů:** 1600, část na denní studium, část na duální systém a část v kurzech

Žáci odlišných národností: – pokud ovládají základy jazyka, nejsou s nimi problémy, zapojují se do běžných „německých tříd“. Jedná se především o Turky, Angličany, Jihoafričany apod.

Žáci ve „Welcome“ ročnících – žáci v režimu inkluze (imigranti). Národnosti: Sýrie, Afganistan, ale i Poláci

Jedná se o přípravné ročníky, kde někteří žáci umí jazyk velmi málo a jiní vůbec. Výuka probíhá v němčině a je na studentovi, aby se jazyk doučil. Dvakrát byl zopakován dotaz, do jaké míry se škola stará o úroveň jazykových znalostí, vždy bylo odpovězeno, že je to problém individuální. Škole jde především o odbornost, student má být odborně /prakticky/ na výši.

V současné době se jedná o šest Welcome tříd po cca 15 studentech, tj. 90 studentů v systému inkluze. Hlavní náplní je především získání všeobecných znalostí, německých a evropských reálií a návyků, které jim chybí. Vzdělávání jako takové (i odborné) není v těchto třídách prioritní, a to i kvůli tomu, že většina těchto žáků absolvovala pouze 4 roky základního vzdělávání v domovské zemi. Škola pro tyto žáky v dalších ročnících organizuje výuku ve třech hlavních oblastech: 1. vodní hospodářství – ekologické a ekonomické využívání pitné a dešťové vody; 2. čištění a znovuvyužití užitkové vody a odpadních vod (biologické čističky); 3. využití solární, větrné energie a energie bio odpadů+ bioplynů.

Hlavní problémy ve Welcome třídách: slabá docházka, neochota pracovat a vzdělávat se, nezájem o budoucnost; ojediněle se objevilo i sexuální obtěžování, ale po seznámení imigrantů s evropskými zvyklostmi se problém vyřeší. Problémem jsou občas národnostní či náboženské animozity. Pro komunikaci a práci s těmito žáky je určena speciální osoba, která pracuje se studenty a s firmami, které by mohly tyto žáky začlenit do pracovního procesu. Někdy se jedná o třídní učitele.

Mezi firmy a pracoviště, které škola využívá, patří např. místní úřady, soukromé firmy, dětská hřiště, veřejné parky a městská zeleň, předzahrádky, hřbitovy.

Proces integrace je však velmi pomalý a nedaří se začlenit velkou část žáků. Pro zlepšení inkluze škola nadále využívá sport, tedy promyšlený systém, kdy mají žáci „tělocvik“ nejen v rozvrhu (podobné je to i ve škole ve Werderu), ale mohou se během přestávek, ale i po výuce, setkávat u sportovních aktivit- fotbal, stolní tenis, košíková atd. Žáci však o tyto společné aktivity nejeví velký zájem a drží se ve svých „národnostních“ skupinách, dívky je vůbec obtížné zapojit. Zajímavé je, že při hodnocení (bodování) úspěšnosti se sport nezapočítává (obdobně ve Werderu). Odpoledne následoval odjezd do České republiky.

Doplňující informace

Začleňování studentů s OMJ je i v Německu problém, a to i přes velkou snahu úřadů, škol a učitelů. Ani mezi učiteli není inkluze přijímána jednoznačně, vedení škol je jednoznačně pro, problémy nechce

příliš vidět, řadoví učitelé už tak nadšení nejsou. Problémy inkluze jsou obdobné našim – špatná docházka, nezáměr o vzdělávání, těžká komunikace s rodiči studentů...

Shodné s naší školou jsou i náznaky šikany, které se však dají řešit. O tom, že v Německu mají problémy se sexuálním obtěžováním, svědčí i nástěnka spatřená v jedné ze škol, na které byly obsáhle vysvětlovány zásady vztahu mezi muži a ženami.

Německý model přípravných tříd, do kterých navštívené školy prvotně zařazují žáky s OMJ, tedy ne do běžných tříd, je v našem systému nemožný. Pro naši školu by bylo možné částečně použít systém sportovních aktivit.

V rámci spolupráce s firmami je situace podobná jako v naší škole - v rámci praxe a odborného výcviku se snažíme začlenit žáky s OMJ do běžných českých firem a prozatím s velmi dobrou úspěšností (tedy u žáků, kteří na výuku dochází). Pravdou ovšem je, že v Německu spolupráce mezi školami a podniky či veřejným sektorem je na daleko vyšší úrovni. Ze strany podniků je o spolupráci zájem, jedná se skoro o prestiž. Rovněž velice dobře funguje platforma Schule PLUS pro sdílení nabídek a poptávek na spolupráci mezi školami a externími partnery.

Těžko lze srovnávat práci školních asistentů, protože německé školy jsou mnohem větší a mají k dispozici i vyšší finanční dotace na řešení inkluze ve školách.

Co se týče další návaznosti možného studia na vyšším stupni škol pro žáky s OMJ, jsou možnosti v Německu rozhodně větší. Každá škola velikosti navštívených škol nabízí řadu možností pokračování ve studiu. Obecně lze však konstatovat, že na rozdíl od situace v ČR, kde je snaha za každou cenu získat jakoukoli maturitu – samozřejmě systémy jsou zcela jiné - , směřuje německé zahradnické školství a mladí Němci spíše k odbornosti a praktickým dovednostem.

Příloha 1

Poznátky z návštěvy odborné technické školy Peter Lenné Schule v Berlíně – Dahlemu

Výše uvedená odborná škola se zabývá kromě jiného i výukou a ukázkovou výrobou levných, ve třetím světě dostupných pomůcek k usnadnění a zlepšení života tamních obyvatel. Vychází se z předpokladu, že část žáků a studentů se dříve či později vrátí do své rodné země. Proto i část výuky je zaměřena na tuto problematiku. Byly nám ukázány celkem čtyři technologické postupy a finální produkty.

1. Využití lidských fekálií k přeměně na organické hnojivo

Lidské fekálie jsou vyváženy do v zemi vyhloubeného rigolu či bazénu, kde rostou traviny a případně i rákos. Traviny a rákos rychle přijímají tekuté výkaly a svými kořeny postupně mění fekálie v organickou hmotu. Organická hmota takto získaná je posléze použitelná k pěstování polních plodin.

2. Získání horké vody bez možnosti ohřevu fosilními palivy.

K měděným trubkám (možno nahradit plastovými silnostěnnými trubkami, ocelovými trubkami atd.) se připájí či přilepí tenké plechové či měděné plátky (pro zvětšení aktivní plochy k ohřevu vody). Vše se natře černou matnou barvou, která dobře váže teplo. Vzniklý čtverec či obdélník v podstatě

libovolné velikosti se z důvodu odolnosti umístí do rámu vyrobeného z jakéhokoli materiálu (pokud je pevný) a z jedné strany se umístí sklo či polykarbonát. Celý obdélník či čtverec v rámu se umístí na přímé slunce. Studená voda se ohřeje v systému trubek na teplotu přesahující i 90°C. Výpustním kohoutem se horká voda využívá pro mytí, vaření a další.

3. Ochlazování vzduchu v průběhu dne v místnosti bez klimatizace

Přes rám okna je v celé šíři nataženo jemné plátno z bavlny, lnu či syntetické tkaniny. Ze shora okenního rámu je tkanina rovnoměrně smáčena vodou. Voda stéká dolů do žlábků a čerpadlem je distribuována opět do horní části okenního rámu ke smáčení. Odpařená voda je doplňována vodou ze zásobního barelu systémem plováku z běžného záchodu. Před oknem je umístěn větrák (pomaluběžný větrák – ventilátor). Vše je poháněno standardním solárním panelem.

4. Částečné čištění vody pomocí kořenů rostlin

Použitá voda je vypouštěna do zemního bazénu, který je zabezpečen proti průsaku vody. V tomto bazénu jsou vysázeny rostliny (rákos, orobinec, traviny). Kořeny rostlin přijímají kromě vody i v ní rozpuštěné nečistoty a pro člověka nevhodné prvky. Voda v této kořenové čističce je okysličována a stále je v pohybu. Postupně tak dochází k částečnému vyčištění použité vody. Voda není pitná, ale plně využitelná pro závlahu polních plodin.

Příloha 2

Floristika

Floristika je jedním ze studijních oborů ve škole Peter-Lenné Berlin, vzdělání je 3 leté, praktická výuka probíhá pro 1. a 2. ročník ve škole, ve 3. ročníku jsou využívány různé vzdělávací instituce. Škola je vybavena pěknými skleníky, které splňují veškeré parametry pro pěstování cizokrajných rostlin. Skleníky jsou umístěny v areálu školy a slouží k výuce květinářství a floristiky. Studenti využívají některé prostory i pro floristické aktivity. Květiny pro floristiku získávají jak z vlastních zdrojů, tak i nákupem ve velkoobchodě – podobně jak je to u nás. Zúčastňují se různých soutěží, aranžmá na úřadech a společenských akcích. Zúčastňují se výuky a praxí v nejstarší botanické zahradě v Berlíně, kde získávají nové poznatky a zkušenosti. Ve floristice se studenti učí jak zacházet s květinami, manipulaci s nimi, učí se jak různé druhy květin udržet v dobré kondici.

Neméně zajímavý je obor Hřbitovní zahradnictví, studenti se zde učí kombinaci a výsadbě květin na různě velkých hrobech, učí se jak vhodně kombinovat nároky jednotlivých květin s přáním majitele hrobu.

Jak již bylo řečeno, studenti z muslimských zemí se do této aktivity nezapojují, zdržují se ve své komunitě, je to částečně také proto, že nevládají německý jazyk, ve kterém se na této škole vyučuje, učení se německému jazyku je na každém jedinci a je na nich, jak k tomu přistoupí.

reálná škola - Realschule (6 let);

gymnázium - (9 let).

V sekundárním cyklu vznikl také nový netradiční, nepříliš rozšířený typ integrované školy, tzv. souhrnná škola (Gesamtschule). Tento nepříliš rozšířený typ střední školy (cca 6 % žáků) sjednocuje všechny tři předchozí typy, je vnitřně diferencovaný s rozdílnými výstupy žáků. Rozhodování o vzdělávací dráze se v tomto typu školy posunuje do vyššího věku. Výskyt tohoto typu školy se výrazně liší v jednotlivých spolkových zemích (v Berlíně ji navštěvuje čtvrtina celkového počtu žáků, zatímco v Bavorsku a Bádensku-Württembersku jen 0,5 % žáků).

Hlavní škola poskytuje všeobecné vzdělání a umožňuje přístup k přípravě na povolání i na další vzdělávání, patří k méně využívanému typu škol. Tento typ školy je považovaný za školu pro méně nadané děti, bývá též nazýván "zbytkovou školou" (Restschule), je podrobován silící kritice. V některých lokalitách se v těchto školách učí převážně nebo výhradně děti imigrantů, jejichž mateřským jazykem není němčina, což je velký problém. Odlišné kulturní a náboženské prostředí rodin žáků navíc přináší další závažné problémy.

Reálná škola je šestiletá, existují i kratší formy, navazující na hlavní školu, z níž přicházejí žáci po ukončení šestého nebo sedmého ročníku.

Gymnázium je zpravidla 5. - 13. ročník, v několika případech existují nástavby po 7. ročníku hlavní školy a pro mimořádně nadané absolventy reálek, kteří na gymnáziu mohou skládat maturitu, která jediná umožňuje vstup na všechny typy vysokých škol.

Obecně lze konstatovat, že německý systém patří ve své struktuře k nejkonzervativnějším školským systémům. I když je přechod z primární do sekundární školy plynulejší, byly zrušeny zkoušky a zavedeny orientační ročníky s možností korekce volby vzdělávací dráhy, je raná selekce žáků zřetelná.

Na gymnázium mohou v 16 letech přestoupit úspěšní studenti z reálné školy po absolvování vyrovnávacího programu. Z ostatních typů středního vzdělání přestoupit nelze.

Maturita (Abitur) v Německu na gymnáziu je zkouškou tzv. **všeobecné vysokoškolské zralosti**. Neexistují sice státní maturity, ale požadovaná úroveň vědomostí je značná. Požadovány jsou čtyři předměty, studenti však volí zpravidla několik dalších, poněvadž celkový výsledek může ovlivnit přijetí či nepřijetí na vysokou školu. Maturitu mohou skládat pouze ti studenti, kteří nejméně dva roky souvisle studovali následující předměty: německý jazyk, cizí jazyk, matematiku. Z jednoho předmětu může být vykonána ústní zkouška místo písemné. Variant je mnoho.

Do výsledného stavu maturitní zkoušky se započítávají výsledky zkoušek i známky z maturitních předmětů, které měl student na vysvědčení v průběhu celého posledního tříletého cyklu studia.

Maturitní vysvědčení je pak to jediné, co vyžadují vysoké školy při přijímání studentů (doplňující podmínky se vztahují k výjimečným a žádaným oborům jako medicína, veterinární medicína, farmacie, práva, výpočetní technika a statistika).

Odpovědnost za maturitní zkoušky je tradičně v Německu záležitostí středních škol. Pouze principiální otázky řeší Konference ministrů kultu. Zemské vlády (ministerstva) stanovují konkrétní požadavky na maturitní zkoušky výjimečně (např. v Bavorsku a Bádensku-Württembersku). V ostatních spolkových zemích jsou rozhodující požadavky škol. Skupiny učitelů formulují otázky, ministerstvo provádí pouze

dohled, zkušební komise na škole řídí organizaci a průběh maturit. Jejími členy jsou ředitel nebo jeho zástupce, zkoušející (není to studentův učitel!) učitel z jiné školy a tajemník. O výsledku se zpravidla hlasuje. Do výsledku se započítávají výsledky zkoušek a známky z maturitních předmětů, které měl student na vysvědčení v průběhu posledních tří let studia.

V posledních letech se vede ostrá debata o podobě vzdělávacího systému.

Internetové odkazy:

Spolkové ministerstvo pro vzdělávání a vědu (*Bundesministerium für Bildung und Forschung*):
www.bmbf.de

XX

Z. Kald
Jiřina Alexi
Glenn Guas
Eva Poděš
Hanuše